Курт ВОННЕГУТ

СИЛА ДУХУ

Дія відбувається в наші дні у північній частині штату Нью-Йорк. У величезній кімнаті повно всяких машин, які пульсують, звиваються, тремтять, чмихають, виконуючи функції різних органів людського ті-ла — серця, печінки, нирок. Різнобарвні трубки відходять угору від апаратів, з'єднуються і проходять крізь отвір у стелі. Збоку розміщений надзвичайно складний пульт управління.

Сам творець і керівник експерименту доктор Нор бер т Франкенштейн показує апаратуру докторові Е л б е р т у Л іт л у, Люб'язному, симпатичному молодому терапевтові. Франкенштейнові — шістдесять п'ять років. Він — геній медицини. За пультом управління сидить у навушниках, спостерігаючи за стрілками приладів та миготінням лампочок, доктор Том С в іф т, перший асистент Франкенштейна, відданий помічник свого вчителя.

ЛІТЛ. Боже мій! Боже ж ти мій!

ФРАНКЕНШТЕЙН. Так. Оце —її нирки. Онде її печінка. А отам її підшлункова залоза.

ЛІТЛ. Дивовижно! Докторе Франкенштейн, після всього побаченого я починаю сумніватися, чи взагалі я тямлю щось у медицині. (Яо-казує.) Це її серце?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Так. його виготовлено фірмою "Вестінгауз". Серця там роблять справді чудові. Майте на увазі, якщо вам колись буде треба. Вони роблять нирки в три метри завбільшки.

ЛІТЛ. Це серце, мабуть, коштує більше, ніж усе містечко, в якому я живу.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Оця підшлункова залоза коштує більше, ніж весь ваш штат. Ви з Вермонту? ЛІТЛ. Так, з Вермонту.

ФРАНКЕНШТЕЙН. За ті гроші, в які нам обійшлася підшлункова залоза, ми могли б купити весь Вермонт. На той час ще ніхто не робив підшлункової залози, а нам треба було мати її за десять днів — або втратити пацієнтку. І ми звернулися до всіх найвідоміших фірм, які виготовляють органи: "Гей, люди, термінове замовлення — підшлункова залоза! Залучайте до роботи всіх до останнього. Торгуватися ми не будемо,— якщо наступного вівторка одержимо підшлункову залозу".

ЛІТЛ. І їм вдалося...

ФРАНКЕНШТЕЙН. Пацієнтка жива, чи не так? Повірте, ці тель*" бухи коштують добрячих грошей.

ЛІТЛ. Але ж пацієнтка може собі дозволити таке:

ФРАНКЕНШТЕЙН. Звісно, на допомогу по безробіттю всього цього не купиш. —4

ЛІТЛ. А скільки їй було зроблено операцій? І протягом скількох років?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Я зробив їй першу операцію тридцять шість років тому. Відтоді було зроблено тридцять вісім операцій. ЛІТЛ. І скільки їй років? ФРАНКЕНШТЕЙН. Сто. ЛІТЛ. Яке ж то треба мати серце... ФРАНКЕНШТЕЙН. Воно перед вами.

ЛІТЛ. Я хочу сказати, яку треба мати/мужність! Яку .силу!'духу.І ФРАНКЕНШТЕЙН. Ми щоразу вимикаємо1 її..!-'Ми *не оперуємо.'без наркозу.

ЛІТЛ. І все ж таки...

Франкенштейн плескає Свіфта по плечу. Свіфт знімає одинінавущ* никг щоб водночас слухати і співрозмовників,, і. пульт .управління.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Докторе Том Свіфт, де.дрктор Елберт/Літл. Том — мій перший асистент. СВІФТ. Здрастуйте.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Доктор Літл практикує у Вермонті, Він тут проїздом і попросив провести для нього екскурсію. ЛІТЛ. Що ви чуєте в навушниках?

СВІФТ. Усе, що робиться в кімнаті пацієнтки. (Пропонує Літлу надіти навушники.) Будьте моїм гостем. ЛІТЛ (слухає). Не чути нічого.

СВІФТ. її саме причісують. Там нагорі її косметичка. Місіс Лав-джой завжди спокійна, коли її причісують. (Бере навушники.)

ФРАНКЕНШТЕЙН (до Свіфта). Ми маємо поздоровити нашого молодого колегу.

СВІФТ. З чим?

ЛІТЛ. Вчасне запитання. З чим же, справді? ФРАНКЕНШТЕЙН. О! Я чув про славу, яка прийшла до вас. ЛІТЛ. А от я, на жаль, про це не чув.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Адже ви той самий доктор Літл, якого названо, кращим сімейним лікарем у жіночому журналі "Ледіз хоум джор-нел", хіба ні?

ЛІТЛ. Так, справді. Я не знаю, з яких міркувань вони спинили свій вибір на мені. І я тим більше здивований, що така людина, як ви, знає про це.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Я читаю кожний номер цього журналу, від першої до останньої сторінки, ЛІТЛ. Ви?

ФРАНКЕНШТЕЙН. У мене тільки одна пацієнтка, місіс Лавджой. Місіс Лавджой читає "Леді3 хоум джорнел". І я його теж читаю. В останньому номері ми прочитали про вас. Місіс Лавджой усе повторювала: "Який то має бути рдзумний хлопець. Мабуть, він дуже чуйний*.

ЛІТЛ. Гм-м-м!..

ФРАНКЕНШТЕЙН. І ось ви тут власною персоною. Я певен, вона вам написала листа. ЛІТЛ. Так, написала.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Вона пище кілька тисяч листів на рік, і щороку кілька тисяч отримує. Вона велика аматорка листування. ЛІТЛ. І... в неї постійно добрий настрій?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Якщо ні, то це вже наша помилка. Коли в неї поганий настрій, це свідчить про те, що в нас тут не все працює нормально. МісЯць тому вона засумувала. Як виявилося, вийшов з ладу один транзистор у системі управління. (Схиляється над плечем Свіфта

І натискає якісь кнопки. Машини переходять на новий режим.) Ось так. Тепер, на кілька хвилин, вона —засумує. (Знову щось, перемикає.) А зараз вона стане ще безтурботнішою, ніж досі. Вона співатиме, наче пташка.

ЛІТА насилу приховує свій жах.

Кімната пацієнтки, заповнена книжками, квітами, коробкцми цукерок. Пацієнтка — С і ль в і я Л а в док ой, удова мільярдера. Власне, Сільвія — це не більш як голова, з*єднана з трубками і дротами, які піднімаються від підлоги, але це не зразу впадає у вічі. Позад Сільвії

стоїть Глорія, її косметичка, — молода жінка пишної вроди. Сіль-вія — надзвичайно гарна літня, дама, в минулому славнозвісна красуня.

СІЛЬВІЯ (плаче). Глоріє...

ГЛОРІЯ. Слухаю, мем. V

СІЛЬВІЯ. Утри мені сльози, поки^хтось не ввійшов і не.побачив, що я плачу.

ГЛОРІЯ (й сама мало не плаче). Слухаюсь, мем. (Втирає сльози паперовим носовичком і дивиться, чи не лишилось де сльозинки.) Ну годі вам, годі.

СІЛЬВІЯ. Я не знаю, що зі мною подіялося. Раптом мені стало так сумно, що я не могла витримати.

ГЛОРІЯ. Кожному колись треба поплакати. СІЛЬВІЯ. Уже минулося. Чи помітно, що я плакала? ГЛОРІЯ. Ні, ні...

Вона нездатна втримати власні сльози і відходить до вікна, щоб Сільвія не побачила, як вона плаче. Відкривається жахливе видовище голови, трубок та дротів. Голова встановлена на триніжку. Під головою, там, де в людини мають бути груди, висить чорний ящик із ме^ рехтливими кольоровими лампочками. Від ящика відходять механічні руки. На відстані простягнутої руки стоїть стіл. На столі — ручка, аркуші паперу, не до кінця розгаданий кросворд, торбинка з плетінням. З торбинки виглядають спиці та недоплетений светр. Над головок) Сільвії звисає з перекладини мікрофон.

СІЛЬВІЯ (зітхає). Ти, певне, думаєш, що я стара дурепа.

Глорія заперечливо хитає головою, не в змозі говорити. Ти досі тут?

ГЛОРІЯ. Тут.

СІЛЬВІЯ. Щось сталося?

ГЛОРІЯ. Ні.

СІЛЬВІЯ. Ти така надійна подруга, Глоріє. Всім своїм серцем я вдячна тобі за це.

ГЛОРІЯ. Я вас теж люблю.

СІЛЬВІЯ. Якщо тобі потрібна буде якась допомога, сподівався, ти звернешся до мене.

ГЛОРІЯ. Звичайно.. Звичайно.

Вистрибом входить Говард Дербі, листоноша лікарні, > & паї* кою листів. Це веселий старий чоловік, трохи несповна розуму. ДЕРБІ. Листи! Листи!

СІЛЬВІЯ (усміхаючись). Листоноша! Господи, благослови листоношу!

ДЕРБІ. Як ви себе почуваєте сьогодні?

СІЛЬВІЯ. Оце щойно була дуже засумувала. Але зараз, побачивши тебе, я хочу співати, як пташка.

ДЕРБІ. Сорок три листи сьогодні. І навіть один з ЛенінградаГ

СІЛЬВІЯ. Це від однієї сліпої жінки. Бідолашна. Бідолашна.

ДЕРБІ (тримаючи листи віялом, читає зворотні адреси).. Західна Віргінія... Гонолулу... Брісбейн... Австралія..,

СІЛЬВІЯ (бере навмання один лист). Уїллінг, Західна Віргінія. Хто ж це зі мною листується в Уїллінгу? (Спритно розриває конверт своїми механічними руками. Читає.) "Люба місіс Лавджой, Ви мене не знаете. Але я* щойно прочитала про вас. статью в, "Рідерс— дайджест". Я сиджу і плачу, сльози течуть по моїх щоках.." О господи! Цю статтю надруковано шістнадцять років тому, а вона "щойно" її прочитала.

ДЕРБІ. О чудовий "Рідерс дайджест"! У мене вдома є один номер. Він лежить, мабуть, років з десять. Я й тепер почитую його щоразу, коли мені хочеться трохи розважитись.

СІЛЬВІЯ (читає далі). "Я ніколи більш не нарікатиму, хай там що станеться зі мною в майбутньому. Я зважала себе зовсім нещасною, наскільки може бути нещасною жінка, чий чоловік убив свою коханку, а потім застрелився сам. Він залишив мені сімох дітей та вісім не-оплачених рахунків за ремойт автомобіля, в якого до того ж три спущені шини і розбитий двигун-. Але, прочитавши про вас, я сиджу і дякую богові..." А й справді, хороший лист.

ДЕРБІ. Звичайно, хороший...

СІЛЬВІЯ. Тут і приписка: "Одужуйте скоріше!" (Кладе листа на стіл.) А чи немає там листа з Вермонту? ДЕРБІ. З Вермонту?

СІЛЬВІЯ. Минулого місяця, коли в мене був дуже поганий настрій, я написала дурного, егоїстичного і сльозливого листа одному молодому лікареві, про якого я прочитала в "Ледіз хоум джорнел". Мені так ніяково, я боюся й думати, що він мені напише у відповідь, якщо взагалі напише.

ГЛОРІЯ. А що він може вам написати?"

СІЛЬВІЯ. Мабуть, він розповість мені про справжні страждання, які є у світі, про людей, що не знають, де вони зможуть поїсти, про людей,

ЯКІ через свої злидні жодного разу в житті не відвідали лікаря. Подумати тільки, скільки мене лікували, як зворушливо піклувалися про мене! Всі чудеса науки були запропоновані мені...

Коридор біля дверей кімнати Сільвії. На дверях табличка: "Заходьте тільки з усмішкою". Франкенштейн і Літл збираються увійти.

ЛІТЛ. Вона там?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Все, крім того, що ви бачили внизу.

ЛІТЛ. Я певен, що всі виконують цю вимогу, так?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Входить у курс лікування. Тут ми лікуємо пацієнтку в цілому.

З кімнати виходить Глорія, зачиняє за собою двері і починає голосно ридати.

(До Глорії, обурено.) Ім'ям усіх святих! Що це означає?

ГЛОРІЯ. Дайте їй померти! Бога ради, дайте їй померти. ЛІТЛ. Це її медсестра?

ФРАНКЕНШТЕЙН. На це в неї не стало б розуму. Вона лише тупа косметичка. їй платять сто доларів на тиждень за те, що вона займається тільки обличчям і зачіскою пацієнтки. (До Глорії.) Ану замовкни! Годі тобі, кажу! Можеш забиратися геть!

ГЛОРІЯ. Я її найближча подруга.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Добра мені подруга! Ти ж оце тільки умовляла мене вбити її.

ГЛОРІЯ. В ім'я милосердя просила я вас про це.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ти, мабуть, певна, що на тому світі існує рай, і хотіла вирядити її туди, де на неї вже чекають ангельські крила й арфа.

ГЛОРІЯ. Я знаю, що існує пекло. Я його бачила. Воно тут, і ви його великий творець.

ФРАНКЕНШТЕЙН (приголомшений, відповідає не зразу). Прокляття! Отаке іноді почуєш від людей!

ГЛОРІЯ. Настав час висловитися комусь із тих, хто любить її.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Любов!

ГЛОРІЯ. Вам ніколи не знати, що це таке.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Любов... (Звертається не так до неї, як до самого себе.) Чи є в мене дружина? Нема! Чи є в мене коханка? Нема! За все своє життя я любив тільки двох жінок: свою матір і жінку, яка в цій кімнаті. Я був безсилий врятувати свою матір. Я тільки-но закінчив медичний— інститут, коли вона помирала від раку. "Ну гаразд, хлопче,— сказав я тоді собі.— Ти тепер новоспечений лікар із Гейдельберга, подивимося, чи зможеш ти врятувати від смерті свою матір". Та всі твердили мені, що тут уже нічим не зарадиш. Я вперто не погоджувався з лікарями, і тоді вони дійшли висновку, що я здурів, і надовго запроторили мене в психіатричну лікарню. Коли я вийшов звідти, моя мати вже померла, як і передрікали всі розумні люди. Та ті розумні люди навіть не здогадувалися, які чудові можливості має сучасна техніка. Я вступив до Массачувітського технологічного інституту і здобув диплом інженера-механіка, інженера-електроніка та інженера-хіміка... Я навчався шість довгих років. Я жив на горищі. Я їв черствий хліб і сир, який кладуть до мишоловок. Закінчивши інститут, я сказав собі: "Ну от, хлопче, тепер ти, мабуть, єдина на землі людина, яка дістала освіту,

необхідну, щоб займатися медициною в двадцяте-* му столітті". Я став працювати в клініці у Бостоні. Туди ж привезли цю жінку, яка здавалася красунею, але насправді була дуже хвора. Вона як викапана була схожа на мою матір. Чоловік її помер і залишив їй у спадок п'ятсот мільйонів доларів. І знову розсудливі люди сказали: "Ця жінка помре". Я відповів їм: "Замовкніть і послухайте мене. Я скажу вам, що треба робити".

Мовчанка.

ЛІТЛ. Захоплююча розповідь.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Це розповідь про любов. (До Глорії.) Любов, що виникла задовго до того, як ти на світ народилась, ти, велика аматорка любові. І ця любов живе досі.

ГЛОРІЯ. Місяць тому вона просила мене принести їй пістолет, щоб застрелитися.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ти думаєш, я про це не знаю? (Показує пальцем на Літла.) Місяць тому вона написала йому листа, в якому просила принести їй ціаністий калій. "Принесіть мені ціаністий калій, докторе, якщо у вас є серце".

ЛІТЛ. Ви знаєте про це? Ви... ви читаєте її листи?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Я мушу знати, що вона почуває насправді. Іноді вона намагається нас одурити, прикидаючись щасливою. Я казав вам про той транзистор. Ми б так і не довідалися, що сталося, якби не читали її листів і не підслуховували її розмови з цією недолугою. (В голосі його з'являються нотки виклику.) Слухайте, зайдіть-но туди самі. Будьте там скільки завгодно, питайте про що завгодно. А потім вийдете і розповісте мені всю правду. Я хочу знати, щаслива ця жінка чи вона живе в пеклі.

ЛІТЛ (вагається). Я...

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ну, ідіть. А мені треба дещо сказати цій юній особі, цій милосердній убиЕЦІ. Я б дуже хотів показати їй труп дворічної давності, щоб вона знала, яке то щастя — смерть, смерть, якої вона бажає своїй найкращій подрузі.

Літл хоче щось сказати, нарешті мімікою показує, що він розуміє аргументи обох, і заходить до кімнати.

Сцена в кімнаті пацієнтки. Сіль вія сама. Вона дивиться в протилежний від дверей бік.

СІЛЬВІЯ. Хто там?

ЛІТЛ. Друг. Людина, якій ви писали.

СІЛЬВІЯ. Я писала багатьом. Можна, я подивлюся на вас? (Розглядає його з дедалі більшою симпатією.) Впізнала. Ви доктор Літл, сімейний лікар з Вермонту.

ЛІТЛ (уклонившись). Як ви себе почуваєте, місіс Лавджой? СІЛЬВІЯ. Ви принесли мені ціаністий калій? І ЛІТЛ. Ні.

СІЛЬВІЯ. Я б однаково не прийняла його сьогодні. Шкода було б розлучитися з таким чудовим днем. І з завтрашнім теж. Ви приїхали сюди на білому коні?

ЛІТЛ. У голубому автомобілі.

СІЛЬВІЯ. А як же ваші хворі, що так люблять вас і так потребують вашої допомоги? V

ЛІТЛ. Замість мене залишився інший лікар. Я маю тижневу відпустку.

СІЛЬВІЯ. Сподіваюсь, ви взяли її не заради мене? ЛІТЛ. Ні.

СІЛЬВІЯ. Бо я почуваю себе пречудово. Ви самі переконалися, що я в надійних руках! ЛІТЛ. Атож.

СІЛЬВІЯ. Чого я справді не потребую, то це нового лікаря. Пауза.

СІЛЬВІЯ. Чого мені хочеться — то це поговорити з кимось про смерть. Вам, мабуть, часто доводиться зустрічатися з нею? ЛІТЛ. Іноді.

СІЛЬВІЯ. І для багатьох вона стає щасливим визволенням, так? ЛІТЛ. Декотрі кажуть, що так. ^

СІЛЬВІЯ. Але ви так не кажете.

ЛІТЛ. Лікар просто не має права цього казати, місіс Лавджой.

СІЛЬВІЯ. Але чому все-таки вважають, що смерть іноді стає щасливим визволенням?

ЛІТЛ. Ну, скажімо, коли хворий не може далі терпіти біль або не може вилікуватися за жодну ціну, тобто за ту ціну, яка йому по кишені. Або якщо хворий утратив глузд, і нема надії повернути його.

СІЛЬВІЯ. За будь-яку ціну?

ЛІТЛ. Наскільки мені відомо, неможливо позичити, вкрасти або купити розум для того, хто втратив його. Якби я спитав про це в доктора Франкенштейна, він би напевне сказав, що це справа майбутнього.

Пауза.

СІЛЬВІЯ. Близького майбутнього. ЛІТЛ. Він вам так сказав?

СІЛЬВІЯ. Вчора я спитала його, що ж трапиться, коли мій мозок почне розкладатися. Він був спокійний і порадив мені, не засмічувати свою чарівну голівку такими думками. "Коли перед нами виникне ця перешкода, ми її подолаємо",— сказав мені він. (Пауза.) О господи, скільки тих перешкод ми вже подолали!

Знову кімната, де розташовані машини-органи. С віт ф сидить біля пульту. Входять Франкенштейн і Літл.

ФРАНКЕНШТЕЙН., Ви все оглянули і тепер повернулися до того місця, звідки почали. £

ЛІТЛ. І знову я хочу сказати те, що сказав на початку. Боже мій! Боже ж ти мій!..

ФРАНКЕНШТЕЙН. Мабуть, важко буде після всього цього повернутися до аспірину та пластиру, чи не так?

ЛІТЛ. Авжеж. (Пауза.) А що тут найдешевше? ФРАНКЕНШТЕЙН. Те, що найпростіше, Звичайний насос, ЛІТЛ. А скільки нині коштує серце?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Шістдесят тисяч доларів. Є, дешевші, є й дорожчі. Дешеві — то погань. Дорогі — то просто ювелірна робота. ЛІТЛ. І скільки таких сердець продається на рік? ФРАНКЕНШТЕЙН. Шістсот, плюс-мінус кілька штук. ЛІТЛ, Плюс одне — то життя. Мінус одне — смерть,

ФРАНКЕНШТЕЙН. Якщо проблема тільки із серцем. Вважайте, ви дешево відбулися, як у вас відмозйло тільки серце. (До Свіфта.) Ану, Томе, приспіть її, покажемо гостеві, як у нас закінчується день. *

СВІФТ. Але ж лишилося ще двадцять хвилин.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Яка різниця? Нехай поспить зайвих двадцять хвилин. Однаково завтра вона прокинеться в пречудовому настрої, якщо в нас знову не згорить транзистор.

. ЛІТЛ. Чому ви не обладнали в її .кімнаті телекамеру? Тоді ви могли б стежити за її поведінкою на екрані.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Вона цього не хоче.

ЛІТЛ. А що, вона одержує тільки те, що хоче?..

ФРАНКЕНШТЕЙН. Вона одержала геть усе. На біса нам дивитись на її голову? Нам досить глянути на стрілки приладів, і ми будемо знати про неї більше, ніж вона о^ма знає про себе. (До Свіфта.) Приспіть її, Томе. ^

СВІФТ (до Літла). Це так само, як зупинити автомобіль.

ЛІТЛ. Гм...

ФРАНКЕНШТЕЙН. У Тома теж два дипломи — інженера й лікаря.

ЛІТЛ. Чи ви втомлюєтеся наприкінці дня, Томе?

СВІФТ. Це приємна втома, так ніби я вів авіалайнер з Нью-Йорка до Гонолулу або щось подібне. (Береться за важіль.) А зараз ми здійснимо щасливу посадку місіс Лавджой. (Тягне важіль. Машини поступово завмирають.) Ось так.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Чудово.

ЛІТЛ. Вона спить?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Як дитина. Залишається дочекатись нічного чергового.

ЛІТЛ. А хтось коли-небудь приносив їй засоби самогубства?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ні, такого не було. Але ми не дуже турбувалися б, якби навіть це сталося. Руки їй зроблено так, що вона просто не зможе навести на себе пістолет або піднести до рота отруту. Це — геніальний винахід Тома.

ЛІТЛ. Прийміть мої вітання.

Сигнал тривоги, мигтить лампочка.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Хто б це міг бути? (До Літла.) Хтось увійшов до її кімнати. Треба глянути. (До Свіфта.) Замкніть двері до пацієнтки, Томе, і, хай там хто увійшов, ми спіймали його.

Свіфт натискує кнопку, яка замикає двері вгорі. (До Літла.) Ви підете зі мною.

Кімната пацієнтки. Сіль вія спить, посвистуючи носом. Щойно увійшла Глорія. Лякливо озираючись, вона дістає з кишені пістолет, перевіряє, чи він заряджений, потім ховає його в сумці для плетіння Сільвії. Вона ледь устигає зробити це, як з'являються Франкенштейн і Літл.

ФРАНКЕНШТЕЙН. У чім справа?

ГЛОРІЯ. Я забула тут свій годинник. Ось він. (Показує.)
ФРАНКЕНШТЕЙН. Здається, я наказав тобі не переступати більше поріг цього дому.

ГЛОРІЯ. Я більше не зроблю цього.

ФРАНКЕНШТЕЙН (до Літла). Постережіть її. А я тут усе перевірю. (До Глорії.) А ти, бува, не хочеш стати перед судом за замах на життя, га? (У мікрофон.) Томе? Ви мене чуєте?

СВІФТ (голос із гучномовця на стіні). Я вас чую.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ану, збудіть її. Я хочу поговорити з нею.

Чути, як оживають унизу машини. Сільвія розплющує очі. Вона приємно вражена.

* СІЛЬВІЯ (до Франкенштейна). Доброго ранку, Норберте. ' ФРАНКЕНШТЕЙН.' Як ви себе почуваєте?

СІЛЬВІЯ. Так, як і завжди,, коли прокидаюся. Чудово! Доброго ранку, Глоріє!

ГЛОРІЯ. Доброго ранку.

СІЛЬВІЯ.. Доктор Літл! То ви., й сьогодні з нами? ФРАНКЕНШТЕЙН.. Це ще не ранок. Ми вас знову зараз приспимо.

СІЛЬВІЯ. Я захворіла? ФРАНКЕНШТЕЙН. Ні, не думаю. СІЛЬВІЯ. Мене чекає нова операція?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Заспокойтеся, заспокойтеся. (Дістає з кишені офтальмоскоп.)

СІЛЬВІЯ. Як я можу бути спокійна, коли мене чекає ще одна операція?

ФРАНКЕНШТЕЙН (у мікрофон). Томе, дайте їй заспокійливе. СВІФТ (з гучномовця). Даю. СІЛЬВІЯ. Що я маю втратити? Волосся, вуха? ФРАНКЕНШТЕЙН. Зараз ви заспокоїтесь.

СІЛЬВІЯ. Мої очі, так? Мої очі, Норбертё, невже черга за ними? ФРАНКЕНШТЕЙН (до Глорії). Ну, бісова лялько, ти бачиш, що ти накоїла? (В мікрофон.) Де ж, у чорта, ваші транквілізатори? СВІФТ. Зараз почнуть діяти. СІЛЬВІЯ. Мені тепер усе однаково. ^ Франкенштейн обстежує її очі

Це все ще мої очі, хіба не так?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Тут нічого вашого немає.

СІЛЬВІЯ. Що не своє — з тим і розлучитися легше.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ви здорові, як кінь.

СІЛЬВІЯ. Я певна, що хтось виробляє чудові очі. — ^ФРАНКЕНШТЕЙН. Фірма Ар-Сі-Ей виробляє чудові очі, але лам поки що нема потреби звертатись до її послуг. (Відступає від Сільвії задоволений.) Тут усе гаразд. (До Глорії.) Тобі пощастило.

СІЛЬВІЯ. Я дуже рада, коли моїм друзям щастить.

СВІФТ. Приспати її?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Поки що ні. Я хочу дещо перевірити.

Через кілька хвилин. Літл, Глорія і Франкенштейн заходять до кімнати з машинами. Свіфт біля пульту. СВІФТ. Нічний черговий затримується.

ФРАНКЕНШТЕЙН. У нього сімейні неприємності.. Хочете доброї поради, чоловіче? Ніколи не одружуйтесь. (Один по одному перевіряє прилади.}

ГЛОРІЯ (зжахом роздивляється навколо себе). Боже мій, боже ж ти мій!.

ЛІТЛ. Ви ніколи не були тут раніше? ГЛОРІЯ. Ніколи.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Вона — великий фахівець по зачісках. Ми довели Сільвії до ладу все, окрім їЬ волосся, (Здивовано втуплюється в один з приладів.)

Що це? (Стукає по склу нігтем, і стрілка повертається куди слід.) Оце інша річ..

ГЛОРІЯ (з гіркотою). Наука...

ФРАНКЕНШТЕЙН/А ти думала, тут унизу що?

ГЛОРІЯ. Я боялася думати. Тепер я розумію, чому.

ФРАНКЕНШТЕЙН. А ти маєш бодай мізерне уявлення про науку? Інакше як ти можеш оцінити те, що тут бачиш?

ГЛОРІЯ. Я двічі провалилася на іспитах з Геології.

ФРАНКЕНШТЕЙН. А чого навчають в інститутах краси?

ГЛОРІЯ. Дурної науки для дурних людей. Як розмальовувати обличчя, як накручувати, стригти або фарбувати волосся. Як робити манікюр, а влітку ще й педікюр.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ти, мабуть, схибнешся від" усього побаченого тут і, коли вийдеш звідси, розповідатимеш про йас небилиці.

ГЛОРІЯ. Мабуть.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Але затям собі, що тобі бракує і розуму, і освіти, аби належно оцінити нашу операцію. Правильно я кажу> ГЛОРІЯ. Може, й так.

ФРАНКЕНШТЕЙН. І що ж ти розповіси людям? ГЛОРІЯ. Нічого особливого, тільки те... ФРАНКЕНШТЕЙН. Тільки що?

ГЛОРІЯ. Тільки те, що ви приєднали голову мертвої жінки до апаратів і граєтеся з нею від ранку до вечора. У вас нікого немає, і все ваше життя в цьому. V

Німа сцена, схожа на фотографію. Поступово світло гасне. Непроглядна темрява. Світло повільно оживає. Постаті починають рухатись.

ФРАНКЕНШТЕЙН (обурено). Як ти можеш називати її мертвою! Вона читає "Ледіз хоум джорнел"! Вона розмовляє. Вона плете, вона пише листи своїм друзям в усі куточки землі.

ГЛОРІЯ. Вона нагадує ярмарковий автомат, який віщує долю.

ФРАНКЕНШТЕЙН. А я думав, ти любиш її.

ГЛОРІЯ. Я люблю її тільки тоді, коли бачу в ній іскру тієї людини, якою вона колись була. Я люблю її за ту іскорку. Більшість кажуть", що люблять її за мужність. Але чого варта мужність, яка залежить від кнопок на пульті управління. Ви можете повернути кілька важелів, натиснути кілька кнопок, і вона захоче пілотувати космічний корабель. Та незалежно від того, що ви тут робите, ця іскорка досі жевріє в ній.

Вона благає: "В ім'я милосердя, хто-небудь, допоможіть мені піти звідси!"

ФРАНКЕНШТЕЙН (дивиться на пульт). Докторе Свіфт, мікрофон працює!

СВІФТ. Оце так! (Клацає пальцями.) Пробачте. ФРАНКЕНШТЕЙН. Не вимикайте. (До Глорії.) Вона чула все, що ти тут казала. То як ти себе тепер почуваєш? ГЛОРІЯ. Вона чує мене й зараз?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Говори! Ти тільки мені допоможеш. Щоб я потім не гаяв час на пояснення, якою подругою ти була насправді і чому я показав тобі на двері.--

ГЛОРІЯ (підступає до мікрофона). Місіс Лавджой!

СВІФТ (переказує, що він почув у навушниках). Вона питає: "В чім справа, люба?"

ГЛОРІЯ. У вашій сумці для плетіння лежить заряджений пістолет. Це на випадок, якщо ви не захочете більше жити.

ФРАНКЕНШТЕЙН (анітрохи не стурбований, із зневагою в голосі). Ти схиблена ідіотка. Де ти роздобула пістолет?

ГЛОРІЯ. Я отримала його на замовлення поштою з Чікаго. Реклама була в газеті, під заголовком "Романтика й пригоди".

ФРАНКЕНШТЕЙН. Вони дійшли до того, що надсилають зброю поштою божевільним дівкам.

ГЛОРІЯ. Я могла б одержати й гранатомет, якби захотіла.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Зараз я візьму пістолет, і він стане речовим доказом номер один на твоєму суді. (Виходить.)

ЛІТЛ (до Свіфта). Може, варто приспати пацієнтку?

СВІФТ. Вона не зможе заподіяти собі шкоди.

ГЛОРІЯ (до Літла). Що це означає?

ЛІТЛ. її руки зроблено так, що вона не зможе навести пістолет на себе.

ГЛОРІЯ (непритомніє). Вони й це передбачили.

Кімната Сільвії. Входить Франкенштейн. С і ль вія замислено роздивляється пістолет.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Он які у вас іграшки.

СІЛЬВІЯ. Не гнівайтеся на Глорію, Норберте. Я просила її це зробити. Я благала її.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Минулого місяця? СІЛЬВІЯ. Так.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Але ж зараз ви почуваєте себе краще. СІЛЬВІЯ. Все було б добре, якби не та іскорка. ФРАНКЕНШТЕЙН. Іскорка?

СІЛЬВІЯ. Та сама, за яку мене любить Глорія. Іскорка, що лишилася від мого колишнього "я". І хоч я тепер почуваю себе щасливою, та іскорка благає мене взяти пістолет і застрелитися.

ФРАНКЕНШТЕЙН. І яка буде ваша відмовідь?

СІЛЬВІЯ. Я застрелюся, Норберте. Це буде моє "прощай"" (Силкується націлити на себе пістолет, але марно.)

Протягом усього того часу Франкенштейн спокійно стоїть поруч. Це не випадково, правда?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Ми не яочемо, щоб ви заподіяли собі смерть. Ми вас теж любимо.

СІЛЬВІЯ. І скільки ж я так житиму? Досі я не питала про це.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Мені доведеться хіба що поворожити.

СІЛЬВІЯ. Може, не варто? (Пауза.) І^кільки ж років визначила* мені сліпа доля?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Принаймні років п'ятсот.

Мовчанка.

СІЛЬВІЯ. Виходить, я житиму багато років після вашої смерті?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Настав час, люба Сільвіє, сказати вам те, що я хотів сказати давно. Кожен орган там, унизу, може функціонувати одночасно в двох організмах. Проводку і спайку зроблено так, що другий організм можна приєднати за одну мить. (Пауза.) Ви розумієте, про що я кажу, Сільвіє? (Пауза.) Сільвіє! Цим другим стану я. Це буде наше одруження, Історія ще не знала такого кохання! Ваша нирка буде моєю! Ваша печінка буде моєю! Ваше серце буде моїм! Ваша радість буде моєю радістю, ваш сум буде моїм сумом! Ми житимемо у цілковитій гармонії, Сільвіє. Навіть боги рватимуть на собі волосся від заздрощів.

СІЛЬВІЯ. Ось чого ви хочете!

ФРАНКЕНШТЕЙН. Це моє найпалкіше бажання.

СІЛЬВІЯ. Що ж, нехай буде так, Норберте. (Вистрілює всю обойму в нього.)

Та сама кімната через півгодини. Видно другий триніжок, на якому прилаштовано голову Франкенштейна. Він спить. С і л ь в і я теж. Свіфт і Літл поквапно закінчують з'єднувати голову з апаратурою в нижній кімнаті. Навкруги безладно лежать обрізки труб, паяльна лампа, всякі інструменти.

СВІФТ. Порядок. (Підводиться, роздивляється довкола.) Порядок.

ЛІТЛ (дивиться на годинник.) Двадцять вісім хвилин, як пролунав перший постріл.

СВІФТ. Хвалити бога, що ви були поблизу.

ЛІТЛ. Хто вам справді був потрібен, то це паяльщик.

СВІФТ (у мікрофон). Чарлі, у нас порядок! Як у тебе?

ЧАР ЛІ (з гучномовця). Все о'кей.

СВІФТ. Дай-но їм по добрій порції мартіні.

Глорія з тупим виразом з'являється у дверях.

ЧАРЛІ. Пішло! Зараз вони відчують себе на сьомому небі.

СВІФТ. Дай їм ще трохи ЛСД К

1 Наркотик.

ЧАРЛІ. Даю.

СВІФТ. Стривай. Забув про програвач. (До Літла.) Доктор Франкенштейн просив: коли це. трапиться, то щоб під час його пробудження звучала його найулюбленіша мелодія. Він казав, що та платівка в білому конверті. (До Глорії.) Спробуй знайти її.

Глорія іде до програвана, знаходить платівку.

ГЛОРІЯ. Оця? СВІФТ. Став її. ГЛОРІЯ. Яким боком? СВІФТ. Не знаю.

ГЛОРІЯ. Один бік заклеєний стрічкою.

СВІФТ. Став той, що без стрічки. (В мікрофон.) Будь готовий розбудити пацієнтів.

ЧАРЛІ. Готовий! ^

Починає грати платівка. Це дует "Солодка таємниця життя". СВІФТ (у мікрофон).. Розбуди їх!

Франкенштейн і Сільвія прокидаються, сповнені незрозумілої радості. Вони замріяно слухають музику, випадково зустрічаються поглядами і впізнають одне в одному найближчого коханого друга.

СІЛЬВІЯ. Привіт.

ФРАНКЕНШТЕЙН. Здрастуй.

СІЛЬВІЯ. Як ти себе почуваєш?

ФРАНКЕНШТЕЙН. Чудово. Просто чудово.